MU DIVADELNÁ FAKULTA

DIVADLO LAB

Laura Fedorová

Pán Hronu

na motívy poviedok Petra Pišťanka

Hráme na Svoradovej.
Premiéra: 11. februára 2026 o 19.00 h

Dĺžka predstavenia: 100 minút bez prestávky

„Ja žehnám toto dieťa, aby sa mu darilo, aby bolo poslušné a silné. Aby dostalo rozumu a odvahy, lebo bez rozumu a odvahy je človek len živočíchom. Tu mu dávam tieto dary. Ale nech to otvorí, až keď bude veľmi potrebovať."

Inscenačný tím

Réžia Laura Fedorová
Dramaturgia Samuel Šimkovic
Scéna Nina Kuchtová
Kostýmy Sára Krajčíová
Svetelný dizajn Katarína Šotterová
Asistentka svetelného dizajnu Paulína Binderová
Pohybová spolupráca Nina Boldocká
Hudba Daniel Zwach, Michal Kvaššay
Produkcia Tomáš Daniel Plecháč, Nikola Zelinová
Interná kritika Ivana Ballaschová

Osoby a obsadenie

Účinkujú študenti 1. a 2. ročníka magisterského stupňa štúdia herectva

Peter 3, Otec, Robotník, Režisér, Hruškovič: **Michal Kvaššay**
Peter 2, Dedo, Pán Hronu: **Daniel Zwach**
Peter 1, Herec (Róbert), Žofré: **Marián Kužma**
Mama, Svoreň, Manželka: **Naďa Gášeková**
Sestra, Bufetár, Prostitútka, Vyplácač, Herečka 1, Anna Prepichová: **Viktória Vadovičová**
Sestra, Siréna, Herečka 2, Neva: **Adriana Moravčíková**
Feketiak: **Maxim Chahal** *(2. bc, bábkoherectvo)*

A kto bol ten Pišťanek?

To vám presne nepoviem. Zjavne akýsi muž pochádzajúci z Devínskej Novej Vsi. Ktosi, kto sa nechcel zaraďovať k spisovateľom, no predsa ním bol. Musíte nazrieť do jeho textov, aby ste naozaj pochopili. Ja vám môžem ukázať svoj pohľad a ponúknuť fakty.

Rivers of Babylon – pri mene Petra Pišťanka vám možno napadne ako prvé. Tento, môžeme ho dnes nazvať kultový román, sa stal jeho najúspešnejším a najznámejším dielom. Surový svet reality. Jeho texty (ne)čítajte, ak ste si ešte nikdy nepovedali, že celý svet je „na hovno".

Hoci román vyšiel v roku 1991, prvú verziu dopísal už rok pred Nežnou revolúciou. O svete vtedajšieho Slovenska v 90. rokoch tak dokázal vypovedať s takmer vizionárskym predstihom. Svet, ktorý nikto nechcel vidieť, a predsa bol viac než viditeľný. Taký svet zobrazoval vo všetkých svojich dielach: tabuizovanú sexualitu, erotiku, prostitútky, mafiu, smrť, špinu, krutú dedinu a nemenej drsné mesto, ponúkajúce síce viac úspechov, no za vysokú cenu.

Pišťanek, už od detstva nadaný, bystrý a svojský, sa pozeral na život bez filtra. Jeho výtvarný talent rodičia nepodporili a poslali ho na prírodovedné gymnázium, po vylúčení v druhom ročníku tak skončil namiesto ateliéru vo fabrike. Bol fascinovaný impresionizmom. Vo svojich dielach akoby rovnako „vyblurované" zachytával čosi atmosférotvorné – nie však pokojnú prírodu, ale ľudské pudy a neduhy. Začiatkom 80. rokov napísal prvé texty, ktoré publikoval až neskôr. Spolupracoval s priateľom a susedom z Devínskej Novej Vsi, Dušanom Taragelom. Spolu „založili" literárny smer s názvom *slovenský obrodený lyrizovaný sociálno-kritický realizmus* (SOLSKR). Ich cieľom bolo parodovať socialistický realizmus a zároveň nadviazať na tradíciu lyrizovanej prózy. Dohodli sa na prísnych pravidlách, napríklad, že žiadna poviedka nesmie presiahnuť dve strany. Dôvod bol absurdne parodický: aby pracujúci ľud nestrácal čas čítaním. Časť poviedok z tohto obdobia sa stratila a až spätne ich vďaka listovej korešpondencii z čias vojenčiny znovuobjavil Dušan Taragel a publikoval v zbierke *Pán Hronu* (2024).

Jeho diela sa stali predlohami pre filmové spracovania: *Rivers of Babylon* (1998), *Muzika* (2007) a *Rukojemník* (2014). Jeho neskoršie práce však už stratili pôvodný esprit „nového vánku" a nezaznamenali taký úspech ako tie z 90. rokov. V roku 2016 Slovenské národné divadlo uviedlo inscenáciu *Rivers of Babylon* v réžii hosťujúceho Slovinca Diega de Brea.

Pišťanek groteskou hyperbolizáciou a surovosťou odvážne nastavoval hlavu na čitateľskú facku. No namiesto nej si odkrývaním skrytého vyslúžil fascináciu. Pre svoju intertextualitu, miešanie žánrov, iróniu a využívanie vulgarizmov či subštandardnej formy jazyka je jeho dielo jasne zaraďované k postmoderne. Príbehy majú často jednoduchý sujet, v ktorom však existuje hlboká podprahová sofistikovanosť. Častým motívom je cesta mladého muža z vidieka do mesta. Sám autor prežil celý život na pomedzí týchto svetov – blízko hlavného mesta, no predsa v okrajovej Devínskej Novej Vsi. Prešiel rôznymi povolaniami – pracoval v Slovnafte, vo vodárňach či ako strážca parkoviska. Tieto skúsenosti prirodzene prenikli do jeho textov.

V 90. rokoch bol jeho štýl na slovenské pomery objavný. Nitky z tohto obdobia sa však nepretrhli a stále sa nám aj v druhej dekáde nového storočia motajú pod nohami. Svet vo svojej podstate ostáva „pišťankovsky" – „na hovno". Tak čo, už sme si zvykli? Sme dnes už všetci pripravení na drsnú skutočnosť?

Ivana Ballaschová

O rozhovor do bulletinu sme sa osmelili požiadať Jozefa (Dada) Nagya, slovenského literárneho publicistu, moderátora a výraznú osobnosť kultúrneho života.

Dlhodobo sa venuje propagácii súčasnej slovenskej literatúry a čítania ako takého. Dobre sa poznal s Petrom Pišťankom.

Aké pocity v tebe vyvoláva čítanie Pišťankovho oneskoreného debutu?

V prvom rade ma zaujal príbeh jeho stratenej a čiastočne nájdenej poviedkovej prvotiny. Vznikala v osemdesiatych rokoch, keď Peter ležal s ťažkým úrazom vo vojenskej nemocnici, príšerne sa nudil a netušil, či nepríde o nohu. Začal sa zabávať písaním v duchu parodií diel slovenskej lyrizovanej prózy a socialistického realizmu v rámci spoločnej tvorivej metódy, ktorú vytvorili s Dušanom Taragelom. Poviedky písal rukou a posielal Dušanovi. Ten ich editoval a prepisoval na stroji. Po návrate z vojny Peter jediný exemplár svojho rukopisu požičiaval kamarátom. Jeden z nich ho v alkoholickom amoku hnevu a žiarlivosti hodil do kanála. A bolo po Pánovi Hronu. Peter to myslím príliš neprežíval. Z poviedok Pána Hronu je cítiť, ako sa pri písaní skvele zabával. Ako slobodne a s radosťou nechal všetky svoje postavy robiť veci, ktoré ich napokon stáli život. To hyperbolizovanie a karikovanie idealizovaného obrazu „dobrého a čistého dedinského človeka" ma veľmi bavilo. Poviedky, ktoré Dušan Taragel našiel pri upratovaní niekoľko rokov po Petrovej smrti, boli skicárom neskorších diel a napriek tomu by som ich pokojne zaradil medzi jeho „best of."

V čom bol Pišťanek v slovenskej literatúre výnimočný?

V čase, keď vyšiel jeho románový debut *Rivers of Babylon*, mal v podstate napísané všetky svoje najlepšie diela. Myslím tým *Rivers I.*, *Mladého Dônča* a poviedky *Sekerou a nožom*. Peter veľmi dobre ovládal témy a poetiku klasickej slovenskej, ale aj svetovej prózy a filmu. Mal svojich literárnych patrónov, ako napr. Ballekovho *Pomocníka*. Vytvoril úplne osobitý uhol pohľadu na slovenskú realitu s vlastným jazykom a syntaxou. V *Rivers of Babylon* presne zachytil a predvídal realitu deväťdesiatych rokov - krutého obdobia prerastania mafiánskych štruktúr so štátnou a politickou mocou. Nebolo to príliš veselé obdobie, ale napriek tomu sa pri čítaní *Rivers of Babylon* neprestávate smiať. Humor dodáva príbehu ľahkosť. Nechytá vás depresia ako z filmovej adaptácie románu. Práve spojenie vážnej témy a neobyčajnej ľahkosti podania je dôkazom Pišťankovho výnimočného talentu a pracovitosti.

Čo je pre teba definícia pišťankovského humoru?

Asi to prekračovanie tabu, ktoré však nie je vulgárne, ale svojím spôsobom poetické. Veľmi dobre to vystihuje aforizmus Tomáša Janovica, že múzou židovského humoru je pogrom. Mnohé scény z Pišťankových kníh sú natoľko bizarné, že ich už nikdy nevymažete z pamäti. Napr. raňajky rodiny Dônčovcov alebo masturbovanie Ulmera na cintoríne v *Debutantovi*.

Raz sme s Petrom cestovali autom z festivalu Hodokvas a medzi rečou mi porozprával ako mal raz frajerku, ktorá nosila veľa náramkov, retiazok a príveskov. Svoju spomienku zakončil vetou: Mal som pocit, že súložím so starým príborníkom.

Pišťanek vs. Konferencia biskupov Slovenska (KBS). Spomínaš si ešte na túto kauzu? Ak áno, ako sa staviaš k žiadosti o stiahnutie jeho diela zo stredoškolských učebníc? Kazí mládež?

KBS a Združenie katolíckych škôl navrhli vyradiť poviedkovú knihu *Sekerou a nožom* z povinného čítania pre stredné školy pre jej vulgarizmy a nevhodný jazyk. Výsledkom bolo, že knihu samozrejme stiahli. Je to dobrý príklad konfliktu medzi konzervatívnymi náboženskými a národoveckými kruhmi a požiadavkami moderného vzdelávania.

Pretože práve *Sekerou a nožom* je príkladom diela, na ktorom môžu učitelia demonštrovať hravé nadviazanie na slovenskú literárnu tradíciu a využitie moderných literárnych prostriedkov. Podobný osud o niekoľko rokov neskôr postihol aj knihu Nicol Hochholczerovej *Táto izba sa nedá zjesť*.

Prečo by mali mladí ľudia čítať Pišťanka? Máš nejaké dielo, ktoré by si odporučil ako „vstupné" do jeho sveta?

Okrem spomenutých dôvodov aj preto, aby pocítili, že literatúra môže byť aj zábavná. Vstupným dielom by mohla byť novela *Mladý Dônč*.

Chýba ti viac Pišťanka v slovenskom divadle?

Možno mi skôr chýba viac prekladov Pišťanka do iných jazykov. Vzhľadom na špecifiká jeho jazyka je pretlmočenie jeho kultúrneho a jazykového kódu pomerne náročné. Je to však škoda, keďže pre mnohých literárnych odborníkov sú diela Petra Pišťanka základom kánonu modernej slovenskej literatúry a v niekoľkých anketách o najlepšie slovenské literárne dielo posledných tridsiatich rokov suverénne zvíťazil.

Máš s ním nejaký vtipný a publikovateľný zážitok?

Peter mal na mnoho vecí veľmi radikálne názory. Vedel, že som jeho fanúšik a myslím, že dokázal prijať, keď som sa o niektorých jeho dielach nevyjadril úplne nadšene. Fascinuje ma oblúk, ktorý vo svojej tvorbe urobil. Od prvotných hravých literárnych paródií, v ktorých sa vysmial vážnosti a nude slovenskej prózy a s veľkou chuťou hyperbolizoval hlúposť, lakomosť a krutosť dedinského človeka. Mladý Dônč odchádza z dediny do mesta a nasleduje ho ďalší „postsedliak" – Rácz – násilný, vulgárny a bezohľadný barbar, ktorý si podmaní nielen mešťanov, ale postupne celú krajinu. Pišťanek sa cielene vykašľal na akékoľvek intelektualizovanie a vytvoril štýl, ktorý vyráža dych. Navyše téma *Rivers of Babylon* je mimoriadne nadčasová.

O to prekvapujúcejšie pre mňa bolo Pišťankovo literárne smerovanie po prekonaní jeho osobných kríz. Napr. novela *Neva*, v ktorej poprel celú svoju dovtedajšiu literárnu metódu. Keď sme pár mesiacov pred jeho smrťou spolu cestovali po Slovensku s novým románom *Rukojemník*, rozprával mi o prózach, ktoré by ešte chcel napísať. Mal som pocit, že hovorí o klonoch románov Milana Kunderu. V jeho pozostalosti z nich nezostala ani čiarka

za rozhovor ďakuje Samuel Šimkovic

Vaše výhry, naša radosť
RÝCHLA STÁVKA
S
M
L
XL

Slovo autorky (k) textu

Rozhodnutie robiť ako absolventskú inscenáciu autorský text na motívy krátkych próz Petra Pišťanka bolo pomerne spontánne, i keď asi nie úplne náhodné. Spoznala som ho, keď som mala 13 rokov – samozrejme, nie osobne, keďže približne v čase premiéry filmu *Rukojemník*, ku ktorému je spoluautorom scenára, spáchal samovraždu.

Keby môj čitateľský a divácky záujem skončil pri *Rukojemníkovi*, táto inscenácia by nikdy nevznikla. Moja mama však našťastie podchytila latentné zaujatie vyprovokované asi hlavne tou samovraždou, a požičala mi svoj zberateľský výtlačok *Rivers of Babylon*. Potom *Mladý Dônč*. Bože, to písanie. Drsnosť vystriedala jemnosť, prišlo naozajstné ľudské spojenie. Niežeby tam predtým nebolo. My, čo sme večne hladní a čo hlavne túžime, chápeme aj Rácza a jeho driapanie. *Debutant*. Ulmer a jeho upotené dlane na stretávke zo strednej školy. Reálny život či predstavy?

A čo to vlastne je, ten reálny život? Skladáme sa z toho, čo chceme, alebo toho, čo máme?

Na vysokej škole došlo na onú otázku: s čím ukončím štúdium? Ako vo sne ku mne prišla vízia troch Pišťankov: drsného, pravého a umelého. Drsného ako *Mladý Dônč*, ako Rácz, ako tento svet; pravého ako *Debutant* či *Muzika* a jeho Martin Junec, ten tak zvláštne necitlivo citlivý človek. A nakoniec umelého, toho z *Nevy* či *Rukojemníka*, toho, čo sa snažil byť ako všetci a predsa nezapadol. Tento autorský oblúk ma fascinoval aj bez potreby do toho súkať nejaké osobné Pišťankove strasti, i keď sa istým podobnostiam a spojivám nedá vyhnúť. Nechcela som robiť inscenáciu o Pišťankovi ako o človeku, ktorý si niečím prešiel, ale o Pišťankovi a jeho postavách, ktorými chtiac-nechtiac vytvoril dokonalý oblúk pre univerzálny príbeh o človeku, ktorý sa snaží, ale akosi nič nie je dosť. Táto premisa sa mi zdala pre končiaci ročník tvorcov dokonalá. S ružovými lícami sa herci postavia na javisko a zahrajú príbeh o tom všetkom, čo vidíme, čo tušíme, čo chceme, ale akosi nedokážeme uchopiť, chytiť. A máme to vôbec chytiť?

Je „život" cesta alebo cieľ?

Vytvorila som si šesť postáv. Troch mužov a tri ženy – ku každému „Pišťankovi" jeho ženský protipól. Vedela som, že dramatické napätie a nešťastie bude plynúť z mimokastového spojenia, teda keď sa Drsný bude chcieť spojiť s Pravou a vice versa. To však bolo všetko, čo sa zápletky týka. Otázku, ako spojiť toľko rozličných príbehov, sa mi akosi nedarilo rozlúštiť. Mala som postavy, ale nemali čo robiť.

Koncept som si rozložila na dôležité témy. To, v akej krajine žijem a to, ako ma podporuje, ale zároveň ako ju ja spoluvytváram (ak by sa Pišťanek narodil inde, bol by...). Potom svätá triáda každého adolescenta: kde mám byť, s kým mám byť, kým mám byť. A teda aj: kto som? Som svoja drsná podstata, pochádzajúca z nepodnetného prostredia? Som ten, čo sa vypracoval, ale nie tak ďaleko, ako chcel? Alebo som tým, ktorým som sa vyrobil? Identita ako hlavná téma. Túžba ako téma druhá. Mladý Dônč sa do mesta prepraví na plti. Ulmer túži, a preto napíše spolužiačke list. Martin Junec túži, a preto vyberie takú istú destináciu, kde je jeho Anna Prepichová. Túžim, čiže mám čo robiť. Túžim, a preto trpím. Čo by som robil, keby že netúžim? Túžim po...? Láska ako jediná motivácia, keďže pracovný úspech tu nikdy nebude dostatočný (asi). Bočná téma krivda. Ženy v Pišťankových prózach sú kapitola sama o sebe. Buď racionálne, oportunistické prostitútky, alebo nudné upišťané matrony, megery, hlupane. Vraj. Čo ja viem. Ja si to nemyslím. Ale teda, nemôžeme opomenúť lásku. Lásku živočíšnu, sexuálnu. Lásku preto, že lásku treba. A lásku pseudoosudovú – som iný, čiže konečne idem žiť niečo naozajstné. Všetko predtým bol len derivát môjho pravého potenciálu. Dobre. Témy máme. Ale príbeh stále nie.

Po mnohých útrapách mi došlo, že odpovede sú nájdené. V zbierke *Mladý Dônč* sú prózy zoradené nasledovne: *Mladý Dônč*, *Debutant*, *Muzika*. Dônč ako mladík v nepodnetnom prostredí, otec ho posiela do fabriky, kde objavuje prvý sex a možnosti. Z fabriky ide do mesta a z mesta naspäť domov, len aby sa so všetkými rozlúčil a išiel preč. Kam? Predsa do mesta. Ulmer pracuje ako šepkár v divadle, v meste. Martin Junec je v meste tiež. Má kapelu a sníva o lepšom živote, ktorý nedokáže presne definovať. Dônč ako drsný Pišťanek. Ulmer a Martin Junec ako pravý. Spisovateľ z krátkej prózy *Neva* ako umelý. Naša postava sa bude volať Peter a bude mať troch hercov, tri podoby. Tri ako rozprávkové číslo, ako tri stupne života – úvod, jadro, záver. Bude to trpká rozprávka, štýl bude naivný. Postava Deda. Ako demiurg týčiaci sa nad tým všetkým – ako vzor, ktorý až tak nepoznáme, ako ten, ku ktorému sa vzťahujeme. Príbeh ako putovanie, divadlo ako putovanie. Voda.

Z blata do kaluže a z kaluže do bazéna. *Pán Hronu*. Siddhátra. Aj Pišťanek pracoval s postmodernými popkultúrnymi odkazmi, čiže je to v poriadku. Iniciačné momenty – fabrika, prístav, mesto, hudba.

Potrebujeme cestu a na tej ceste hrdinu.

Naša hra sa volá *Pán Hronu* a je o mystickej ceste hrdinu cez rôzne iniciačné momenty až k ultimátnemu poznaniu. Hrdinu, nie však rytiera. Je to veľký príbeh a zároveň úplne banálny. Môj Peter je svoj vlastný hrdina v svojom univerzálnom príbehu, ktorý chce aj nechce zväčšiť. Plť ako kľúčová rekvizita. Putovanie po vode, odhodlanie. Hlavná postava sa na plti dostane do mesta a obsiahne každý priestor, do ktorého príde (svojím spôsobom, cca). Dedo ako niekto, kto odišiel a koho hľadáme. Jeho kapsa ako zlatý zvitok z Kung-fu pandy. Neexistuje tajná ingrediencia, ale postava to zistí až na konci. Takže: Na proscénium sa postavia herci. Sú ako deti na besiedke – motív rastu, iniciačného momentu. Náš hrdina putuje, stáva sa mužom. Herci začínajú ako deti a končia ako dospelí, pripravení ísť po ukončení školy do sveta. Našli, čo hľadali. Našli? Čo? Hľadali?

Kdo ovšem nemůže svůj život ztratit, ani ho nezíská.

Samozrejme, bolo by jednoduchšie, ak by hlavnú postavu hral len jeden herec a toto putovanie by sme sledovali len cez neho. Tým by sme však prišli o rozprávkové číslo a moment, keď sa stretnú všetci traja. Určite každý z nás pozná prevarenú indiánsku poveru o dvoch vlkoch v každom človeku – dobrom a zlom – a je len na jedincovi, ktorého z nich kŕmi. Nemusíme sa uskromňovať pri dvoch. Každý z nás si na určité životné obdobie vyrobí persónu, ktorá sa mu hodí najviac, s ktorou sa mu najlepšie žije a tieto persóny sa viac či menej vyvíjajú na základe životného obdobia – každý skúša, kedy to konečne klikne, kedy to bude ono. Preto musia byť traja. Ktorý z nich vyhrá? Na čo veci zbytočne psychologizovať stískaním pästí a dlhými pohľadmi do publika. Stačí mať troch hercov.

Čítajúc tento text vám možno napadlo, či to celé nie je príliš komplikované. Samozrejme, ponúkala sa verzia, že spracujeme len jednu prózu a vypovieme nejakú univerzálnu výpoveď o krajine a ľuďoch v nej. Paródia na folklór, paródia na to a to.

Mňa však nezaujíma univerzálna výpoveď o krajine, ale o človeku, čo túži, čo má v sebe otázku, či „niekto ako ja môže mať niečo takéto“ a ktorý si musí prejsť všetkým na to, aby pochopil, že to, čo hľadal, neexistuje. Mám len to, čo som. Čo je vo mne, to mám a nijaká vonkajšia okolnosť to nezmení. A to je podľa mňa myšlienka, ktorú je dôležité vypovedať na konci školy, idúc do sveta; po svojej vlastnej ceste hrdinu.

Laura Fedorová

Krátka (akože) reportáž z výletov do Devínskej Novej Vsi

Išli sme tam s Laurou viackrát, ale pre krátkosť času to opíšem ako jednu cestu.

Chceli sme si spraviť výlet. Bolo ešte horúce leto, keď človek má jednoducho chuť niekam si vyraziť. Druhou motiváciou bolo nasať genius loci tejto osobitej (dnes už) mestskej časti.

Devínske Nové Vsi sú dve. Paneláky, ktoré svojou uniformnosťou dokážu deprimovať a v lete fungujú ako akumulátory sálavého tepla a potom stará Devínska Nová Ves, ktorej nízke domky pamätajú veľmi staré časy.

Do Devínskej idú autobusy začínajúce číslicou 2. V našom prípade to bol autobus číslo 21. Autobus sa pomaly vymotá z mesta a ide veľmi dlho, kým dorazí do cieľa. Keď niekto túto cestu podstupuje každodenne a zaujíma ho literatúra, nepochybne je schopný prečítať slušnú batériu svetovej (a slovenskej ešte rýchlejšie) beletrie. Ba čo viac, ak už nemá čo čítať, pokojne môže začať v autobuse rozmýšľať, čo napíše. Faktom je, že z Devínskej sú viacerí, dnes už veľmi slávni, spisovatelia a umelci. Súvisí to nejako s dlhými cestami autobusom? Osvieti človeka uprostred hromadnej dopravy? Neviem, ale keby sa toho chytil nejaký schopnejší spriadač konšpiračných teórií, určite by došiel k zaujímavým záverom.

Z autobusu je výhľad na polia tiahnuce sa diaľavou, na ktorých sa prehýbajú klasy pučiace zrnom, prísľubom múky, z ktorej jedného dňa, keď príde čas, mamičky upečú svojim dietkam voňavý chlebík. Už len teraz, ako na to spomínam, sa nedivím Petrovi Pišťankovi, že mal chuť v prvopočiatočných poviedkach (dnes zbierka *Pán Hronu*) písať takýmto spôsobom a parodovať pri tom Jilemnického a Fraňa Kráľa a všade kričiaci socialistický realizmus. Muselo to byť aj tým, že mu nebolo práve do spevu na mozog vymývajúcej socialistickej vojenčine. Schopný spisovateľ sa teda nepochybne šikovne chytí irónie, ktorej použitie socialistický realizmus ponúka na zlatom podnose.

Vo mne zostali zmiešané pocity. V zlatých klasoch vidno aj kolos konzumného nákupného centra Bory Mall, počuť hlučnú železnicu a dym z výfukov áut môže voňavému chlebíku dodať neprirodzenú patinu. Ak sa teda chlebík na stôl vôbec dostane a obilie neskončí ako palivo v podobe biomasy.

Keď sme vystúpili z autobusu pri železničnej stanici, pobrali sme sa smerom k starej časti Devínskej, prešli sme popod železničný viadukt (ten pri stanici). Masívny a široký, aby udržal nákladné vlaky

plné tovaru, uháňajúce do svetlej budúcnosti a vlaky plné ľudí náhliacich sa ráno do práce a do školy. Je taký široký, že keď pod ním človek prechádza, nesie sa za ním ozvena jeho krokov. Zvuk v ňom rezonuje a vracia sa.

Práve tento viadukt je v poviedke *Debutant* spomenutý, lebo sa stal miestom, kde si opitý Ulmer uľavil od ťažoby, ktorá ho trápila v žalúdku. Zvuk jeho zvracania sa k nemu vrátil s väčšou intenzitou, s akou ho poslal do sveta. Tento moment som si z *Debutanta* špeciálne pamätal. Samotný obraz šepkára z divadla, ako zvracia pod viaduktom, na ktorom uháňa vlak, je dosť teatrálny a práve to ma baví.

Do starej časti sme prešli vŕbovým hájikom, v ktorom boli vysypané smeti najrôznejšieho zloženia. Na uliciach bolo pomerne jednoduché orientovať sa. Nie je ich veľa a sú ako narysované pravítkom, lemované nízkymi a veľmi starými domčekmi. Pri chodníkoch sa týčia staré čerešne, jablone a orechy. Popadané plody na chodníku už kvasili a šírili éterom vôňu pálenky.

Cestou na Slovinec sme prišli k pomníku Ruda Slobodu. Ten pomník som mal vždy rád, už od detstva, keď mi mama povedala, že to je „ujo, ktorý napísal knižku *Ako som sa stal mudrcom*". Je smutné, že omietka z marmolitu je zničená a pomník celkovo zanedbaný.

Sedeli pri ňom dve babičky ohrievajúce sa na slniečku. Na naše veľké prekvapenie debatovali po chorvátsky. Kedysi úplne normálna vec, ale ja sám poznám staršieho pána z Devínskej, ktorý už po chorvátsky nevie ani slovo. Preto sme zostali milo prekvapení, že je tam ešte stále chorvátčinu počuť priamo na ulici, teda že ešte nevymrela.

Vyrazili sme na Sandberg a cestou sme si prehliadli staré domy. Po miernom stupáku sme si oddýchli. Naozaj krásne miesto, kde sa dá dobre oddychovať, kontemplovať, filozofovať ale hlavne, rozprávať sa o podobe budúcej inscenácie.

Videli sme Moravu, Hrad Devín, aj Dunaj. Obe rieky sa trblietavo jagali a oslepovali nás svojou majestátnosťou. Za nimi Rakúsko. Doteraz rozmýšľam nad tým, ako za socializmu brali, na dennej báze, spisovatelia z Devínskej tento fakt. Niečo vieme z prózy, niečo z rozhovorov, ale predsa len, musí byť zvláštne vedomie toho, že bývam blízko hraničného pásma, kde obyčajná prechádzka môže nabrať existenciálny rozmer, a to doslova, že do človeka začnú pohraničníci strieľať.

Cestou naspäť sme videli Hruškoviča z poviedky *Muzika*. Sedel v bare, do ktorého bolo vidieť z ulice. Chlapa v strednom veku, ktorému golier na pestrofarebnej košeli prekrýval lem saka. Podivuhodné je, že mal na sebe hrubé manchestrové sako, aj keď vonku pražilo slnko. Ale raz darmo, treba vyzerať reprezentatívne, keď človek vymýšľa, aký biznis najbližšie spraví a do akého projektu sa pustí. Nikdy sa už nedozvieme, čo tento vydriduch, vlastne len jeho verná kópia, plánoval, preto ostáva priestor našej fantázii.

Je pekné, aké neuveriteľné množstvo možností má spisovateľ, ak je dostatočne vnímavý.

Išli sme aj k Morave. Je to krásna rieka, voňavá, bujná, plynúca. Pridávajúca aj unášajúca nánosy, ktoré sa pozdĺž nej vytvoria. Vzbudzujúca predstavy o peknom, ľahkom živote, ale aj o tom, že človek sa v nej môže rozhodnúť život ukončiť. Nie je to síce petrohradské more, o ktorom píše Peter Pišťanek v novele *Neva*, ale je to rieka blízko miesta jeho celoživotného pobytu. A pre mňa pekný kontrast studeného vznešeného mora, z ktorého sa vynorila múza, femme fatale, Neva, ktorá konečne priniesla zdanie trvácneho šťastia a rieky za domom. Veľkolepé petrohradské bulváre, Nevský prospekt a pár starých ulíc v rodnej vieske s nízkymi domčekmi. Z ciest, z Benátok severu, naspäť do Devínskej. Petrohradská vzdelaná krásavica a chorvátske babičky slniace sa v parku.

Naopak, paneláky, aj keď sú vysoké, držia človeka pri zemi. Je medzi nimi nepríjemné teplo, suchá tráva a na ulici smrdí kanalizácia. Na parkoviskách je mnoho, už nepojazdných áut, obrastených burinou, ktorej sa aj v páľave dobre darí a neďaleko rozpadajúce sa a farbu strácajúce preliezky postavené pre „Husákove deti". V tých panelákoch nešťastníci typu Ulmer do seba ládujú vajíčkový a parížsky šalát a myslia pri tom na spolužiačku zo strednej. Dávno vydatú a pracujúcu v korporáte.

Devínska Nová Ves je bizarná vo svojom urbanistickom chaose, kontrastná vo vysokých panelákoch sídliska a učupenou starou časťou, pokojnou a melancholickou. Je nesmierne inšpiratívna tým, čo ponúka. Peter Pišťanek dosvedčuje.

Samuel Šimkovic

Niečo o tvorcoch

Laura Fedorová je študentkou divadelnej réžie v absolventskom ročníku. Popri škole spolupracovala s viacerými divadlami ako asistentka réžie (*Bitva o Hernaniho* v Dejvickom divadle, *Nepriateľ ľudu* v Divadle Aréna) a dramaturgička (*Pán Guláš*. *Zákony gravitácie* v Divadle SkRAT, *Požadujme nemožné* v DPM). V Knihovně Václava Havla v Prahe režírovala inscenované čítanie *Záhradnej slávnosti* (2024). Spolupracovala taktiež so Slovenským rozhlasom na autorských hrách *Nechcem a Chytám Ťa za - a hovorím Ti: nechoď preč*. Za hru *Nechcem* získala 1. miesto v kategórií FMA na Festivale rozhlasovej hry 2025. V rámci umeleckej činnosti získala 1. miesto v súťaži Dramaticky mladí (2021) s hrou *Šušulúška*. *Pán Hronu* je jej druhá inscenácia, na škole režírovala ešte *(Normálnych) ľudí* - tiež na základe autorského textu.

Samuel Šimkovic študuje prvý ročník magisterského štúdia dramaturgie. Na VŠMU sa podieľal ako dramaturg na inscenáciách *Liliom* a *Helverova noc*. V rámci predmetu Autorský seminár napísal rozhlasovú hru *Ako vieš?* Na magisterskom stupni spolupracoval so Slovenským rozhlasom v rámci cyklu *Naša zabudnutá klasika* na autorskej hre *Vyhnanstvo rozumu*, ktorú aj režíroval. Okrem dramaturgie literatúry a divadla ho zaujímajú lietadlá, vlaky, autobusy a celkovo spektrum hromadnej dopravy. Okrem lodí, na tých nevidel nikdy nič atraktívne. Aj keď...

Sára Krajčíová je svojská perfekcionistka. Od roku 2022 je študentkou VŠMU, kde sa podieľala na školských inscenáciách *Život je sen*, *Svadba* a *Bezkyslíkovce*. Zaujíma ju svetelný dizajn, preto ju veľmi teší, že mohla byť asistentkou svetelného dizajnéra pri realizácii inscenácie *Život je pes Gertrudy S.* v Modrom salóne SND. Svetla sa dotkla aj pri jednej z inštalácií festivalu *Biela noc 2025*. Tiež spolupracovala na filme *Kuko, Drobček a Raťafák znovu zasahujú* pod záštitou Ateliéru scénografie AxS. Rada vyhráva spoločenské hry, lyžuje, ale aj pridlho analyzuje obrazy v galériách.

Nina Kuchtová

Podieľa sa na svojom štúdiu scénografie na VŠMU.

Podieľala sa na školských inscenáciách *Vernisáž* (svetelný dizajn) a *Rodinné príbehy* (scénografia a svetelný dizajn).

Podieľala sa na školských filmoch *Opekačka*, *Dohad*, *Životopis* a *Srdcová dáma* v rámci návrhov kostýmu.

Podieľala sa na predstavení *Maska červenej smrti* v rámci svetelného dizajnu.

Podieľala sa na predstavení *Michal a Veronika vol. 2024* v Divadle na sídlisku v Prešove ako scénografka.

Podieľa sa na hromadení kníh, ktoré raz prečíta.

Katarína Šotterová je študentka druhého ročníka na divadelnej scénografii. *Pán Hronu* je zatiaľ prvá, či už školská, alebo mimoškolská inscenácia, na ktorej navrhovala svetelný dizajn.

Cez zimný semester sa podieľala na vizuále priestoru ateliérového cvičenia, ktoré sa točilo v priestoroch STVR a počas leta sa zúčastnila na výstave *POHROMA*: *Bezpečnostné opatrenia* v ruinách na Ventúrskej ako vystavujúca. Popri umení a divadle sa rada venuje hraniu na gitare, háčkovaniu a cestovaniu.

Paula Binderová tento rok, anno Domini 2026, píše bakalársku prácu. V roku 2025 sa svetelným dizajnom a scénografiou podieľala na inscenácii *(Normálni) ľudia*. Okrem divadelného priestoru sa pokúsila svoj „scénografický kumšt" ukázať aj vo filmovom prostredí v študentskom bakalárskom filme *Odviate tichom*. Pre výstavu *POHROMA* napísala a zrežírovala site-specific divadelnú hru s názvom *Mozgová hemorágia*. Keď má čas, získava ďalšie skúsenosti na filmových setoch. A keď má ešte o kúsok viac času, číta knihy a hrá videohry.

Tomáš Daniel Plecháč

Na konci tohto akademického roka snáď bakalár. *Pán Hronu* je jeho bakalárskym projektom. Okrem neho sa na škole podieľal ako produkcia na inscenáciách *Svadba*, *Rodinné príbehy* a koprodukcií s Divadlom Aréna – *Ostrov mŕtvych*. Počas zimného semestra absolvoval študijný pobyt na JAMU, kde sa podieľal na tvorbe inscenácie *Bílé vrány* v Divadle na Orlí. Ak sa práve nevenuje divadlu, rád varí a ochutnáva nové exotické kuchyne.

Nikola Zelinová je študentka druhého ročníka bakalárskeho štúdia v odbore divadelný manažment, spolupracovala na festivale Istropolitana Projekt. *Pán Hronu* je jej prvá školská inscenácia, nie posledná. Podieľala sa na tvorbe časti inscenácie *Toto je stred Európy, moja drahá!* v Mestskom divadle Žilina, kde sa v letnom semestri zúčastní stáže. Áno hovorí rýchlejšie než nie. Zaujíma sa o politiku. Berie ju ako ružu pre nevestu s horším scenárom.

Mimo divadla pobehuje po koncertoch, po Oravskom hrade, alebo rádiu. Zelenine sa úspešne vyhýba.

Nina Boldocká je študentka bakalárskeho štúdia choreografie na HTF VŠMU. S choreografiou *Comfort Song* sa zúčastnila *Večeru tanečného umenia VŠMU a Baletu SND*, či festivalu *Kiosk* v programe Fresh dance. Pomimo štúdia sa podieľala na tvorbe súťažných choreografií v tanečnom klube DanceContinent. Okrem tanca a tvorby často hrá na klavíri, počúva hudbu a číta.

Ivana Ballaschová je študentka prvého ročníka magisterského štúdia na Katedre divadelných štúdií VŠMU. Zameriava sa na slovenské divadlo. Kritické myslenie rozvíjala v projekte *SMARTheatre* a v časopise *Reflektor*, pričom festivalovú prax nadobudla v študentskej porote *Novej drámy 2024*. Teoretické zázemie dopĺňa dramaturgickou prácou v Bielom divadle a v Divadle Artynas. Aktuálne pôsobí ako stážistka dramaturgie v Divadle Andreja Bagara v Nitre. Je umeleckým multitalentom, ktorý na klavíri zásadne ovláda len prvú tretinu každej skladby. Svoju neutíchajúcu kreativitu najčastejšie ventiluje v kuchyni, kde dokáže vyčarovať nečakané menu z akýchkoľvek zásob, ktoré doma objaví.

autormi životopisov sú samotní tvorcovia

Pedagogické vedenie

prof. Ingrid Timková, doc. Marek Majeský, ArtD.
(Katedra herectva)

doc. Rastislav Ballek, ArtD., Mgr. art. Juraj Bielik, ArtD.
(Katedra réžie a dramaturgie)

doc. Ing. arch. Ján Ptačin, ArtD., Mgr. art. Simona Vachálková, ArtD. (Katedra scénografie)

Mgr. art. Mikuláš Procháska, Mgr. Zuzana Ďurčeková, ArtD.
(Katedra divadelného manažmentu)

Na inscenácii spolupracovali

Manažérka Divadla Lab Zuzana Liptáková
Manažér technickej prevádzky Boris Adamčík
Tajomníčka umeleckej prevádzky Natália Turčinová
Scénické svetlo Marek Štuller
Scénický zvuk Jaroslav Demeter, Oliver Šárközi a Tomáš Vavrek
Rekvizity a garderóba Mária Bartalová

Srdečne ďakujeme aj Vladimírovi Slaninkovi za pomoc s videoprojekciou a Pivárni Ponorka za poskytnutie priestorov na fotenie vizuálu.

V predstavení sa používajú tabakové výrobky a dymostroj.
V predstavení sa používajú expresívne výrazy.
Predstavenie je vhodné pre divákov a diváčky od 15 rokov.

Bulletin zostavil: Samuel Šimkovic
Autori textov: Samuel Šimkovic, Laura Fedorová, Ivana Ballaschová
Fotografie: Matej Mikloš
Grafická úprava: Sára Krajčíová
Divadlo Lab, 2026

Sledujte nás na:
www.vsmu.sk
@dfvsmu a @divadlo_lab
Divadlo Lab a Divadelnú fakultu VŠMU podporujú:

NADÁCIA TATRA BANKY
goout
PLG